

שלחו להדפסה

גודל פונט

משפט

בארץ

שעת ייעוץ: חוק זכות היוצרים מתחיל לשאת פרי

הפסיקה שהתירה לשדר משחקי פרמיירליג באינטרנט בחינם הרחיבה את שיקול הדעת של בית המשפט לגבי שימוש הציבור ביצירות. זה לא היה אפשרי לפני חוק זכות היוצרים החדש

עו"ד דור ליאונד

09:16, 22.09.09

4 תגובות

אחד השינויים המשמעותיים שנעשו בדיני זכויות היוצרים בישראל עם כניסתו לתוקף של חוק זכות היוצרים החדש לפני יותר משנה היה הרחבת ההיתר ל"שימוש הוגן" ביצירות. אם בעבר היתה רשימת השימושים המותרים ביצירות ללא קבלת הרשאה מן היוצר "רשימה סגורה" (שכללה שימושים כגון מחקר, ביקורת וסקירה), הרי שבחוק החדש אומץ ההסדר של "רשימה פתוחה", ובכך הורחב שיקול הדעת של בית המשפט להיתר עוד שימושים ביצירות.

החודש אפשר היה לראות כיצד השינוי החקיקתי הזה נותן את אותותיו גם בפסיקת בתי המשפט, וזאת בפסק דין שדחה את תביעת הפרמיירליג האנגלית לחשוף את זהותו של מפעיל אתר אינטרנט שאפשר לגולשיו לצפות בחינם בשידור משחקי הליגה שמשודרים בטלוויזיה בתשלום. שופטת בית המשפט המחוזי בתל אביב מיכל אגמון גונן קיבלה בכך את טענת הנתבע כי הצגת השידורים באתר עולה כדי שימוש הוגן ביצירות כמשמעותן בחוק - בהחלטה שוודאי לא היתה ניתנת בעידן שקדם לחוק זכות היוצרים החדש.

לא מדובר בפסק דין שגרתי שבמסגרתו התקבלה טענת הגנה של שימוש הוגן, אלא בהחלטה תקדימית מנומקת המכירה מפורשות בשימוש ההוגן כזכות לכל דבר ועניין, להבדיל מטענת הגנה בלבד מפני תביעת היוצר. בית המשפט אף הבהיר כי להכרה זו יש נפקויות מעשיות, כגון היכולת לפנות אליו לקבלת סעד הצהרתי מראש שיבהיר כי שימוש מסוים הוא מותר.

הכרעתו זו של בית המשפט נשענת על תפיסת היסוד שלפיה חוק זכות יוצרים לא נועד רק להבטיח את זכויותיהם של היוצרים, אלא להסדיר את שיווי המשקל הראוי והיעיל בין זכויות היוצרים לבין זכויות הציבור להשתמש ביצירות.

הכרעתו של בית המשפט גרמה ללא מעט הרמות גבה. בית המשפט העדיף את השיקול בדבר אופיו של השימוש ומטרתו על פני השיקולים של השפעת השימוש על ערכה של היצירה והשוק הפוטנציאלי שלה. השימוש ביצירות באתר, קרי משחקי הליגה, נתפס בעיני בית המשפט כשימוש שאינו מסחרי, לאחר שהתרשם כי האתר אינו מאפשר צפייה בפרסומות ואינו גובה תשלום עבור הצפייה. נוסף על כך, גילה בית המשפט גישה ערכית מעניינת שרואה בהצגת השידורים באתר תרומה חברתית-תרבותית חשובה בהנגשת אירועי הספורט לקהל רחב ככל האפשר, מתוך הכרה במעמדו החשוב של הספורט כיום בתקשורת ההמונים.

שני שיקולים אלו, היעדר מרכיב מסחרי ותרומה חברתית, הם שהכריעו את הכף כי מדובר בשימוש הוגן, ובית המשפט קובע כי מקום שלא הוכח כי השימוש ביצירה פוגע באופן ישיר, מרכזי ומהותי בערך השוק של היצירה, יטה להכיר בזכות המשתמש לעשות בה שימוש שמקיים את המבחנים האחרים לשימוש הוגן.

פסיקה זו ממחישה כי "מתיחת הפנים" שעברה דוקטרינת השימוש ההוגן בחוק החדש היתה הרבה יותר מקוסמטיקה, ובו בזמן גם מבליטה היטב את יתרונה וחסרונה הבולטים

- גמישות רבה יחסית לבתי המשפט לווסת "אפקטים מצננים" בלתי רצויים מחד, ופגיעה מהותית בוודאות המשפטית מאידך.

על כל פנים, נראה כי דוקטרינת השימוש ההוגן בדין הישראלי קפצה מדרגה, ויהיה מעניין מאוד לעקוב אחר תוואי הפסיקה בתחום זה, האמור להיות מפותל במיוחד.

הכותב הוא עורך דין במשרד זאב ליאונד ושות', המתמחה, בין היתר, בדיני זכויות יוצרים